

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkashegy 55. szám, hova a lap szellemi részét illető közléseknek címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adhatók vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . . . 12 frt.
Félévre . . . . . 6 „
Negyedévre . . . . . 3 „
Egy hónapra . . . . . 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábozott garmond sor ára 6 kr. Helyedj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetésnél külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22)
„ Haasensteint és Voglmann (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-tér 9 szám emelet.)

„KELET“

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Kolozsvár, apr. 16. 1871.

(Cs.) Többször hallottuk már, hogy az 1868-diki XXXVIII. t.-cz. a legjelesebb azok között, melyek országgyűlésünk utóbbi ülészakájában hoztak. Magunk is azok közé tartozunk, kik e törvényezikket a legjobbak közé sorozzuk. Azonban semmi sem tökéletes az ég alatt s így e törvényeziknek is megvannak a maga hibái, melyek ugyan nem annyira magában a törvényezikben gyökeresnek, hanem leginkább hazánk más rendezetlen viszonyainak következményei gyanánt tűnnek föl.

Ezúttal csak egy hiányra akarjuk az olvasó közönséget és az illetőket figyelmeztetni.

Az említett törvényezik egyebek mellett a felekezeti-községi iskolák szervezését czélozza. Számos paragrafusa e tekintetben biztos zsinór-mértékű szolgálhat oly községnek, mely csakugyan felekezeti-községi iskolát akar felállítani, vagy a már meglévőket olyanokká átalakítani. Hanem egy pontban semmi pozitív alapot sem talál a község, ha iskoláját csakugyan a törvény értelmében akarja szervezni, illetőleg a felekezetek körén kívül felállítani.

Tisztelt olvasóink bizonyára nem tartoznak azon sötétben látók táborába, kik a felekezeti-községi iskolák szervezésével egyértelműnek tartják, és csak rossz akarat olvashatja ki az említett törvényezikből azt az intenciót, hogy tanodáinkból a vallást egyáltalában kizárni óhajtja; mert ép e tezik számos paragrafusa a vallás- s erkölcsi tanítását rendeli el. De — fájdalom — csak papíron! És ez e törvényeziknek azon hiánya, melyet ez alkalommal felderíteni akarunk.

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

BIRÓ MÁRTON.

— Elbeszélés. —

Irta Beóthi Zsolt.

(20-ik Folytatás.)

Elhordta magát. Nem volt újság előttem, barátom uram, hogy Kálmán István nem tartozik a tiszteletreméltóbb karakterű emberek közé; hanem azért az alacsony-ságnak ilyen arcátlan föllépése fölháborított. Az az ember, a kit ugyszólván az éhhaláltól menttettem meg és visszaadtam annak az emberi társaságnak, melyet ő csavargó módon elhagyott, egy kedves tervemről mondta le csak azért, hogy megszabadítsam az örvény szélén, melybe bukni készült, most elém áll egy otromba szemrehányással. Szemem közé vágja esetlen és keresett kifogásokkal, hogy: nekem nincs többé szükségem rád és terhemre van, hogy a mikor veled beszélek, mindig eszembe kell jutni annak, hogy a mi vagyok és a mi van, neked köszönöm. Ez nekem igen alkalmatlan és eljött az ideje, hogy lerázzam a nyakamról. Találtam is ürügyet és ajánlom magamat. Ezt olvastam ki egész valójából. Szemrehányásokat tettem magamnak, hogy minek nyújtottam én kezét annak az embernek, mielőtt megismertem; minek tettem jót vele, mielőtt meg nem győződtem róla, hogy megérdemli; minek hoztam közénk, hol előbb-utóbb meg fogják ismerni. Azonban e gondolatok csak az első percek elkeseredésének szülöttei voltak, melyeket a higadtabb meggondolás háttérbe szorított. Az egészről csak egy kelletlen emlék maradt, hogy nevelősködésem szolgáltatott okot, vagy ürügyet e támadásra. Az első bánat ebből a forrásból!

A törvényezik ugyan világosan mondja: a vallás- s erkölcsi tanítása a községi iskolákban az illető felekezet feladata. De mikép oldja meg a felekezet e feladatát, erre nézve a törvényezikben semmi irányeszmét sem fedezhetni fel.

Hazánk nagyszámú kisebb községeiben a kérdés nagyon egyszerű, ott az illető lelkész felekezetének természetes hittanára. Legyen az iskola felekezeti vagy felekezeti-nélküli, az illető lelkésznek tartozó kötelessége hetenként a kiszabott órákban a gyermekeket a hit- és erkölcsi tanításra oktatni.

Sokkal kényesebb a kérdés nagy városokban. Ott a lelkész lelkészi teendőik által annyira igénybe vétetnek, hogy nem lehet csodálni, ha nem éreznek kedvet a felekezeti-nélküli iskolákban vallási oktatást adni, sőt — miként ez már több helyütt meg is történt — egyenesen kijelentik, hogy nem tanítanak, mivel ez nem kötelességük; s legkivált oly nagyobb községekben, hol egynél több lelkész van egyazon felekezet körében alkalmazva, s hol, ennek következtében, az egyik a másikra vetheti a kötelesség teljesítését.

Még nagyobb azonban a baj az 1868-diki XXXVIII. t.-cz. alapján életbeléptetett polgári tanodáknál. Ha a lelkész még hajlandó is az elemi iskolákban vallást tanítani, mivel ez iskolák a hagyományok értelmében, szerintök, az ő hatásköréhez tartoznak: éppen nem akarja kötelességének elismerni, a polgári ifjuság vallási és erkölcsi tanításáról gondoskodni.

Ez egy sötét pont az említett törvényezikben.

A község nem lehet felekezeti s ezért nem is lehet arra szorítani, hogy a felekezetek vallásának tanításáról gondoskodják, mi némiképp lehetetlen is ott, hol a felekezetek oly nagy számmal laknak egymás mellett, mint nálunk Erdélyben; mert ha e kötelesség a községet terheli, akkor a vallás tanítására csaknem oly áldozatokat kellene hoznia, mint az egész tudományos oktatásra; viszont a felekezetet sem lehet e tanításra szorítani, mivel erre a törvényben nem találhatni támaszpontot, sőt a felekezetek jelenlegi szervezete mellett azok nem is volnának képesek e terhet közvetlen magukra vállalni.

Igy áll a vallás tanítása ügye a törvény holt betűinek értelmében; és mi ismerünk tanintézetet,

Hetedik fejezet.

Folyt a tanítás. Esténként rendszeresen fölmentem a kastélyba és zavarodott voltam egész nap. Alig állottam szóba Erzsókkal és kerültem mindenkit, a kivel azelőtt össze szoktam jönni, kivéve a papákat. Volt mendemonda. „Büszkév lett az emberke, mióta mindennapos vendég a kastélyban!“ „Hozzánk nem jön, vajjon a papékhoz jár-e még, vagy valamelyik kisasszonyra fájna a foga?“ „Nagy a választék, három van együtt, még neki is juthat.“ Mindezeket Erzsók asszony újságotla, ha néha előkapartott egy-két szóra. Csak mosolyogtam és folytattam a dolgomat, mint eddig. Vártam az estét. Szerencsére. akkoribangyorsan beköszöntött mindig. Közeledett a tél. Alig vártam hogy homályosodjék kis ablakom, utnak indultam. Nem igen tudtam én elmondani, hogy mi mindent éreztem ez utakon. Csak azt tudom, hogy végtelenül nyugodtnak és boldognak éreztem magamat, mikor leülhettem rendes székembe és Róza szedte elő könyveit. Tépelődéseim, tehetetlenségem nyomasztó tudata, az elégtelenség sorsommal és körömmel, mely olykor megszállt, a lemondás fájdalma arról a jövőről, melyet gyermekésszel alkottam magamnak, mind eltűnt, megszűnt nyomni a lelkemet, a mint Róza ártatlan, kedves, derült, vidám arca mosolygott körülöttem. Olyan volt mint egy madár, melynek csicseregése nem enged gondolkodni és ez arra nézve, a kinek nem mindig vidám gondolatai szoktak járni, bizony nagy jótétemény. Minden boldog és nyugodt volt körülöttem. Én beszéltem neki; tanítványom rám hallgatott és aranyos haját simogatta. A leborított lámpa félsötétben hagyta a szobát és a madame kötőtűi a háttérben szörnyű zajt csináltak. Róza nagy, fényes szemét figyelemmel függesztette rám, ha olyasmiről beszéltem neki, a mi érdekelte; de éppen nem habozott minden alkalommal bejelenteni egy-egy ásitással, hogy mára talán elég is lenne a dologból; jókedvűen kacagott fel, ha a kastély kis világára tudta alkalmazni a mit hallott tőlem; sőt nem fogadott soha

melyben tényleg nem részesülnek a tanulók vallási oktatásban. Ez így nem maradhat. A közoktatásügyi miniszternek (ki mellesleg még vallásügyi miniszter is) okvetlenül gondoskodnia kell, hogy ezen anomalia megszüntessék és a törvényezik alapján keletkező intézetek növendékei vallási oktatása minden baj nélkül eszközöltessék; annyal is inkább, mivel azok, kik a törvényt egészen más okokból ellenzik, de azt megtámadni nem merik, éppen ezen körülményből fegyvert kovácsolhatnak e törvény ellen.

A görög-katolikusok értekezlete.

(Saját tudósítónktól.)

Gyula-Fehérvár, április 15.

A különben nagyon csendes püspöki város egy nap óta szokatlan élénk lett, s a görög katolikus clerus, valamint e felekezetnek sokkal tulnyomóbb világi tagjai annyira megtöltötték a város minden zugát, a menyire ez talán a régi fejedelmi korszak óta soha sem történt. Az erdélyi részek, valamint a szomszédos Arad, Zaránd, Bihar, Krassó megye, Lugos környéke s a távoli Máramarosból több százra menő vendég gyűlt össze azon elhatározással, hogy a katolikus hierarchia törekvéseinek ellentmondva, a szabad egyházi kormányzatot s függetlenséget bár mi áron megóvják.

Folyó hó 13-án d. e. 9¹/₂ órakor a Lipoványi templomban vette kezdetét az értekeztetés, a hol az indítványozó, Pap V. László megjelenvén, azt megnyitotta, ezután a jelenlevők által ugyancsak ő elnökké, jegyzökké pedig Popu József gyalui egyeshíró, s Moldován János balázsfalvi tanár kikiáltattak.

Elnök a gyűlést megnyitván, felkéri az értekezleti tagokat, hogy előadásaikban a személyeskedést s az oly kitételeket, a melyek a „szent unió“ megingatására vezetnének, lehetőleg kerüljék, s szorítkozzanak azon kérdésekre megvitatására: Mit kell tenni a gör. kath. egyház autonómiajának megóvása s védelme tekintetében? mely eszközökhöz kell folyamodni azon cél elérése végett, hogy a katolikus autonómia gyűlés alapszabályai, a mennyiben a gör. kath. egyházat érdeklik, szentesítést ne nyerjenek? S mily uton lehetne a gör. kath. egyház vegyes congressusát kieszközölni?

Ez után felolvastattak a számtalan helyről érkezett üdvözlő telegrammok, a melyek közül a máramarosi püspöki helytartóság s a belényesi értekezlet nagy éljenzéssel fogadtatott.

A megjelentek igazolványainak felolvasása után egy bizottság küldetett ki, a programmul kitűzött kérdések czél-szerű előmozdítása s megoldása módjaitainak megállapítása végett, mire a gyűlés délután egy órakor bezárattott.

senkinek, különösen pedig a madamenak nem és mindig igen boldog volt a lelke végén, hogy végre vége ennek is. De boldogságom csak addig tartott, mig ott voltam. Mikor haza mentem, elhagytam az oszlopos tornácot, még visszavisszanéztem a világos ablakra. Meg-megálltam az uton, mintha így jobban sikerülne rendbe szedni gondolataimat. Azután megint tovább indultam, mintha gyorsítani akarnám őket. Néha összefutott minden a szemem előtt és mindig szorongatott valami. Nem egyszer mentem födétlen fővel egész hazáig, hogy megfújjon a hideg szél. Nem gondolatok bántottak, nem is érzések; csak valami megfoghatatlan, öntudatlan sejtelem. Mindent megtettem, hogy megszabaduljak névtelen és ismeretlen ellenségeimtől, csak szembe nem mertem vele szállni, hogy megismerjem és enélkül nem szabadulhattam. Nem volt elég erőm rá.

A papéknál gyakrabban megfordultam, mint előbb. Pedig itt rendszeren jobban zúgott a fejem, mint másutt. Leültem a fekete bőrdívánra és a szemközti falra akasztott nagy, rózsás óra lassan haladó mutatóját kísértem szememmel. Menyasszonyom mindig örült, mikor meglátott. Elém szaladt, úgy vitt be a szobájába. Szép, komoly arcán napról napra fogyott a bánat árnya és terjedt az elüglőtség verőfénye. Olykor vidáman kacagott és haszótalan voltam, mindig tudott beszéddel tartani. A tyúkokkal mindennap történt valami nevezetes újság, a kis bornyunak naponként voltak kalandjai, a páva egyre összeveszett a többi háziállattal és én mindenről bő, kimerítő és mindenekfölött szeretetreméltó jelentéseket kaptam. Julesa a bőrdíván mellé tette varróasztalát és ott öltögetett egyremásra szünet nélkül, mig a pápaszem segítségével kötögető tiszteletes asszony meg nem szólította:

— Pihenhetnél is már édes lányom egy keveset. Nem olyan sürgős az a varrás ugy-e Bíró ur?

(Folyt. köv.)

A mint a tagok magán beszédeiből kivehető, a megjelente egyhangulag kárhoztatják a kath. autonómiai gyűlés azon eljárását, melyszerint alapszabályait a gör. kath. egyház befolyása nélkül, sőt annak egyhangu ellenzése dacára is, ezen egyházra is kiterjesztette. Az orvoslát módjára a nézetek eltérők: több befolyásos egyén nyilatkozott oly formán, hogy mintsem az egyház autonómiáját megingatva lássák, későbbiek visszatérni a görög keleti valláshoz. S ezen meggyőződéseiknek egy ünnepélyes nyilatkozat által kívántak kifejezést adni.

Délután a bizottság munkálkodván, a jelen levők egyes kisebb-nagyobb társaságokban tanakodtak a teendők fölött, a nélkül azonban, hogy a több százra menő tagok közül egy hang is emelkedett volna az ultramontan szellemű katólikus törvények mellett. Sőt ellenkezőleg az összes jelenlevők, a kik közt két püspöki helytartó, több kanonok, számos esperes s pap volt, egyhangulag az egyház szervezetének a lehető leghasznosabb alapokra fektetése mellett nyilatkoztak.

Tegnap azaz 14-én d. e. a bizottság előadója, a köztisztviselői álló, s jelenben a magyar birodalmi románok közt legnagyobb tekintéllyel bíró Baritiu György előadó bemutatta a bizottság munkáját. E szerint egy felirat intéztetik a vallás és oktatásügyi miniszter úrnak, utján ő felségéhez a magyar királynak, a végett, hogy a katólikus autonómiai congressusnak a gör. kath. egyházra vonatkozó szabályait ne szentesítse, s egy felhívás a gyulafehérvári (balázsfalvi) érsekhez, hogy ennek akadályozása, illetőleg az érkezőt kívánalmainak előlése végett, a szükséges lépéseket tegye. A munkálatok elfogadtatván, egy tizenkét tagú bizottság nevezetett ki, a m. királyhoz intézendő felirat felvitele végett. Ezután a gyűlés feloszlott.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, április 16.

(s.) „A versaillesi kormány csapatai a párisi felkelők által Neuillyből határozottan kiverettek, — e hírrel lepett meg legutóbbi táviratunk. Ha ez igaz, akkor a rend embereinek minden eddigi erőfeszítése kárba ment. Pedig hát, eddigelő a Thiers-kormány még mind csak győzelmet tudott jelenteni; úgy látszik, ez is örökölte a korábbi kormányok rossz szokását, mely a valóság eltitkolásában áll.

A kormány-csapatok 9-én nyugat felől támadtak Neuillynél és Maillot-kapunál, hogy itt törjenek maguknak utat Párisba. De ekkor már ezélt nem értek, 10-én, 11-én támadás nem volt és csak 12-én támadtak és pedig ez alkalommal délről. Clamart és Meudon magaslatainak segítségével, úgy látszik a kormány tüzérsége Issy ágyúit elhallgattatta, mert csak ebből lehet magyarázni azt, hogy az erőd megett és város felé eső parkot megszállották. Sőt még jött volt egy távirat, mely az Issy-erőd elfoglalását is jelenté; ez azonban csak hivatalos hazugság volt. Sőt a Neuilly-hid elvesztésével, melynek birtokáért egy héti váltakozó szerencsével küzdöttek, határozottan hátrányos positionba jutott a kormány. Ez, valamint az a hír, hogy Courcellesnél 3000 volt kénytelen magát a felkelőknek megadni: azt sejteti, hogy a harez sikere újra a felkelők felé fordul — sőt egész Courbevoieig voltak kénytelenek a kormány csapatai visszavonulni: mi azt jelenti, hogy az egész heti vérontás e tekintetben a kormányra nézve elveszett. Az

A gépek befolyása a társadalomra.

Berde Árontól.

(Olvasta a muzeum-egylet népszerű előadási-estjén.)

(Folytatás.)

Az ember legelőbb kétségkívül az állatot igázta le, hogy annak izomerejét önhasznára fordíthassa. Képességei, melyek még csak némileg voltak kifejlesztve, csak ezen eljárást lehetségesítették, mert az állati erő hasznosítására nem kellett gép, s ennek előállítására technikai ismeret, melylyel nem bírt; és mégis az állati erőt, az állat helyváltoztató képességénél fogva majd itt, majd amott alkalmazhatta, mint szüksége hozta magával. Ez egy jelentékeny lépés volt az embernek a természet ellen folytatott harcában. S a mint később a vizesítésben a nehézségerőt, hajók és malmok mozgására a szelet fogta be, míg később a gőz, a villany, sőt a világosság erejét is meghódította, és maga helyett a munkára ezeket is befogta, hatalma a természet felett oly annyira erősült, hogy az általa szükségelt javak előállításánál az e végre alkalmazott emberi erőket az addigi munka alól részben felszabadíthatta. E győzelem hosszú és fáradságos munka gyümölcse; mert a természeti erők felismerése, tanulmányozása, és emberi szükségletek kielégítésére való hasznosítása, s azt lehetségesítő eszközök előállítása, hosszú tapogatódzásnak és fáradságos öntökeletesítésnek lehetett csak eredménye. Az elért eredmény mindenesetre az ész dicsősége, és az emberiség általános haszna, mely haszon egyfelől abban nyilatkozik, hogy az ember a természeti erőknek munkára lett befogása által a terhes testi munka egy részétől megszabadult s e felszabadult emberi erőket nemesebb szellemi tevékenységre használhatja; másfelől a munkára a költséges emberi erő helyébe ingyenes természeti erők lépven, azok előállítási költségei megkevesebültek, ennek folytán pedig a javak árai leszállván, azok élvezete általánosabb lett.

De a mit tulajdonképen ki akarok mutatni, az nem egyéb, mint az, hogy az emberiség a legnemesebb egyenlőséget, a szabadságot, és a miveltségi előhaladást a gépeknek köszöni legnagyobb részt.

engedetlen Bergeret tábornok helyét a felkelők élén elfoglaló Dombrowsky tábornok másfelől Asnieresből addig nyomult előre, mennyire Mont-Valérien ágyúit engedték. És minthogy itt a felkelők előnyomulását a Mont-Valérien akadályozza; ezért a Trocadero ágyúkat szegeztek ellenében. Sőt délfelől is visszaverték — még pedig sok veszteséggel — a kormány csapatait.

A mi a közvetítési kísérleteket illeti: a „Rapport“ 11-éről írja: „A republikánus liga küldöttei: Dezonnaz, Bonvalent és Adam Negt tegnap Versaillesbe utaztak. A liga gyűlése a liga küldötteinek mandatumát következőkben állapította meg: Először, adják elő Thiersnek a liga azon óhaját, hogy ő a köztársaság fentartását, a municipiumok teljes szabadságát és Páris megszállásának a nemzetörségre való bízását kívánja. Másodszor, ha Thiers ez alapon vonakodnék alkudozásokba bocsátkozni, akkor kérjék a küldöttek azon feltételek közlését, melyeket a kormány Páris elé akar szabni és a melyek alapján alkudozásba bocsátkozni akar.

Ugy látszik, hogy Páris hajlandó a békére, azonban ennek reményét két körülmény zavarta meg; egyik az, hogy a felkelők újabb sikert arattak, és a másik, hogy Thiers — újabb hírek szerint — nem akar alkudozásba bocsátkozni.

A párisi papok-nak rossz dolguk van. A Rue de Sévresben levő jezsuiták értesülvén, hogy motozást rendelnek ellenük, már két nappal előre, vagyonukkal Molineauxba futottak, csak a Rue de posteban levő intézetük igazgatóját foglalták: hátrahagyott vagyonukat a Commune lefoglalta, ugyan így jártak a Rue de Sévresben levő lazaristák és a Rue Jean de Beauvaisban levő dominikanusok. Az „Afranchi“ szerint elfogták még a Rue de Posteban levő jezsuita collegium tanárait és cselékeit, mert titkos összejövetelben állottak Versailles-sal, Charette-el, Cathelineaunál és a pápa más bűntársával, sok fegyvert és lőporkészletet találtak náluk.

Az Oroszország és porta közti közeledés kezd a politikusokat nyugtalanítani. Hogy e dolognak alapja is legyen, most járul hozzá az a hír, hogy Sándor cázar a sultánál látogatást fog tenni. Ez mindenesetre jelent valamit — ha igaz.

A pápa egy újabb merényletet követett el Olaszország ellen. Husvétkor az olasz papoknak utasításba adta, hogy: „Absolutiót nyerne azon katonák is, kik a szent atya világi hatalma ellen küzdöttek; de kötelesek legyenek a katonai szolgálatot elhagyni, a mennyiben ezt életveszély nélkül tehetik és addig is tartozkodjanak a legitim fejedelem katonái és alattvalói, valamint azon vagyon és jogelleni ellenségeskedéstől, melyek a pápát megilletik.“ És tegyenek fogadást a gyóntató atyának, hogy „készek, az okozott kárt a püspök vagy gyóntató atya tanácsa szerint, a mennyire lehet, jóvá tenni és a szent atyának esküvel fogadjanak engedelmeskedést.“ Mint látjuk a pápa összeesküvést hirdet az állam ellen. Milyen kedves.

Lajthántuli dolgok.

A lengyel kiegyezkedés bevégett tény. A „Dziennik Polski“ szerint az alkudozások folyama alatt Hohenwarth határozottan kijelentette, hogy a teljes resolútióhoz azon esetben sem járulna, ha kétséget nem engedő jelek arra mutatnának, hogy az a reichsrathban el fog fogadtatni. Ellenben Galicziának nevezetes engedményeket tesz, melyeknek kiválóbb pontjai a következők: 1. Önmeghatározás a

A legnemesebb egyenlőség tulajdonképen az élvezetek egyenlőségében, ha mindenki a lehető legesélyesebb áldozat árán elégetheti ki keletkező szükségleteit, szóval ha élvezetbeli communismus létesül. Ez ábrándszerű dolognak látszik, s mégis hogy a gépek segítségével az élvezetek communismusa felé halad az emberiség, ezt kimutatni akarom. Mind az, a mi emberi szükségletek kielégítésére használható, az ugynevezett használhatóságokat, a teremő a természet tárgyaiba és erőibe ingyen helyezte belé, felruházván azokat oly tulajdonságokkal, melyeknél fogva képesek az embernek egy vagy más szükségleteit kielégíteni. A természetben rejlő használhatóságok tehát ingyenesek, s így nincs senkinek joga, azokat tulajdona gyanánt tekinteni s azok élvezetétől más embertársait elzárni. De az ingyenes használhatóságok legtöbbször akadályok alá vannak rejtve, s csak az akadályok elhárítása után élvezheti az ember az eredetileg ingyenes használhatóságokat. És éppen ebben rejlik a nagy baj. Mert az ingyenes használhatóságokat fedve tartó akadályok, mint a mesebeli hétéftű sárkány az elrejtett kincset, őrzik, zár alatt tartják a használhatóságot, ennek a zárnak pedig csak egyetlen kulcsa van, és ez a munka. De már fennebb mondtam, hogy a munka lényegileg testi és szellemi erők kiadásában áll, s a ki az ingyenes hasznosságok előtt álló akadályokat saját erőinek feláldozása által elhárítja, a kifejtett használhatóságnak már értéket tulajdonít az előállítására fordított munkánál fogva, s mert az értéket az ember teremti, habár kénytelenségből, ahoz a termelő embernek épen oly erős joga van, mint van önmagához. Így történik, hogy az eredetileg ingyenes használhatóságra, a mint az akadályok alól kifejlik, reá ülepdek mintegy az érték, és az ingyenes használhatóság az érték alá rejtőzvé, ez megátolja annak mindenki által ingyenesen, ellenérték nélkül történhető élvezését. A mi tehát a paradicsomi életet az az: az ingyenes élvezést összetörő, az az érték, mely mindig a legyőzött akadályokat s az e végből tett emberi áldozatokat képviselvén, az embert folyton véres verítékeire emlékezteti, s ez által az élvezetbeli egyenlőséget felforgatja. E szerint a sokak által imádott érték az élet megrontója; az érték az

reichsrathban való képviseltetés modusa föltűt; 2. saját legfelsőbb törvényszék; 3. saját törvényhozás rendőri, fenytő, iskolai és kereskedelmi ügyekben.

Mint látjuk ez engedmények mindegyike nagy jelentőségű s csöppet sem kételkedünk a „Dziennik Polski“ azon tudósításán, hogy a lengyel delegatio a Hohenwarth által ajánlott pontokat a legnagyobb meglepéssel fogadta, s Grocholskyt, ki miniszteré történt kinevezését tudára adta, a kinevezés elfogadására birta, dacára annak, hogy Grocholsky notificatiójához hozzátette, hogy kezességet a landtag resolútiójának elfogadását illetőleg nem vállal.

Egy másik hír szerint Schaeffle azon esetre, ha Grocholsky az ajánlatot visszautasítja, egy parlamenten kívül álló lengyel miniszter kinevezésével fenyegetőzött.

Mint látjuk Hohenwarthnak sikerült, ha nem is egészen befejezni a magára vállalt nagy s kétségkívül nehéz munkát — sikerült, miben annyi előde kidőlt, az első lépést, kétségkívül nagy horderejű lépést megtennie. A tapintatosságot Hohenwarth ministeriumától, bármennyire gyanus szemekkel tekintők annak származását, — elvitatunk nem lehet. Hohenwarth eddigi magatartása csak rokonszenvünkkel találkozott; ha sikerülend neki a megkezdett munkát — a jogos kíváncsiak kielégítését — betetéznie, e rokonszenvben találkozni fognak — reméljük a valódi hazafiak Lajthántul is — pártkülönbség nélkül.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, április 17. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett: április 17. 11 ó. — p. d. e.

A felkelők egy párisi ágyuöntőnél 22 ágyut, 11 mitrailleuset, 104 társzekeret, 135 kisebb, 64 nagyobb tömeg bombát confiskáltak.

A Mont-Valerien folytonosan bombázza Lamiette bástyát, hogy a versaillesiak előnyomulását fedezze.

A Commune elfogatta az ágyunaszádok paracsnokat. (Itt egy érthetetlen mondat következik.) A vendométer napoleonszobor lerombolását megparancsolta.

Bergeret, Assy törvényszék elé állítottattak, az utóbbi szabadon bocsátatott.

A bombázásnak eddigelő ötszáz áldozata volt.

Jirecek visszatért Bécsbe.

Táviratok.

Konstantinápoly, április 15. Török- és Oroszország között megkötötték a szövetséget.

München, április 15. A római kísérlet, Döllingert visszalépésre birni, meghiúsult. Az érsek leköszönni szándékozik.

Bécs, április 15. Dr. Oppolzer, a világhírű orvos, rövid betegeskedés után, typhus következtében ma este meghalt.

anyagi és szellemi élvezetekre hívott emberiség ellensége.

De ha az érték ellensége az emberiségnek, bizony az emberiség is az az értéknek, s a maga részéről is igyekszik azt megrontani, alább szállítani. És e céljában az embert semmi oly nagy mértékben nem segíti, mint épen a gépek.

A természetben rejlő használhatóságokat, mint mondtam, akadályok borítják, s ezen akadályok csak a munka hatalmára hárulnak el. Az ember bármily hatalmas is esze által, de munkaereje mégis nagyon korlátozott. De mily hatalomra vergődik munka-ereje is, midőn maga mellé, vagy helyébe természeti erőket foghat be a munkára. Egy lőerejét 9 ember erejével tartják egyenlőnek. Egy ember tehát egy leigázott ló segítségével már 10 ember helyett dolgozik. A gőz erejének növelése csaknem az ember akaratától függ; egy gőzgéppel akár 100 vagy 200 lőerő, illetőleg 900, vagy 1800 ember erő helyett lehet dolgozni. És a gépnek, mely a természeti erőket képviseli, nem kell tápszer, lakás, ruha, butor, iskola, rendőr, hivatalnok, szóval fentartása jóval olcsóbb, mint az emberi erőé, s így a gépek segítségével előállított javak értéke is, az olcsóbb munkaerőnél fogva, jóval kisebb, mint a költséges emberi munka által termelt javaké. A mint a költséges emberi erő helyébe ingyenes természeti erő lép munkatényező gyanánt, a javak olcsóbbakká lesznek. Ugy számítják, hogy Angliában jelenleg a gőzgépek 80 millió ember erővel dolgoznak. Ha e gőz-erő munkáját embererővel akarnák felcserélni, ennyi munkást Anglia földje természetesen nem bírta eltartani; gondoljuk azonban, hogy import vagy más úton mégis akarná tartani, s minden egyes munkásnak annyi bért akarna adni, mennyit ott jelenleg egy munkás keres egy év alatt, t. i. 400 frtot, ugy a 80 millió munkás évi bére 32,000 millió frt lenne. A gőzgépek fentartására pedig évenként csak 450 millió frt kell s így gépei folytán évenként 31,550 millió frt ad ki kevesebbet különböző javak előállítására. Ezen nyereség a fogyasztók haszna, a mennyiben minden fogyasztó az általa szükségelt javakért kisebb árt kell hogy fizessen, tehát kevesebb áldozatot kell hogy hozzon azokért, (Polyt. következik.)

Kisslingen, ápril 15. Az orosz csár május közepe ide jő, s átutaztában a berlini udvart is meg fogja látogatni.

Páris, ápril 14. (Este.) A múlt éjjel és ma reggel tartós ütközet volt Asnieres és Neuilly közt a nélkül, hogy az állások bármily részben is jelentékenyebben változtak volna. A déli fortok felől ma reggel semmi sem jelezte. — Thiers palotájában ma házmotózás történt; papirjai megsemmisítettek és ezüstnéműi ércpénzzé öntettek. Ezután a nemzetőrök megszállta a hotelt. A templomok motoztatása is megkezdődött, s több helyről az ezüstnémű az ércpénz-hivatalba küldetett.

Versailles, ápril 14. (Éjjel.) A döntő csata minden pillanatban várható. A parlamenti seregek tulnyomó erejűben bizva, alig várják az időt, a melyben megütközhetnek.

Bern, ápril 14. Ide érkezett hírek szerint Chambord gróf ügynökei ugyancsak erélyesen agítáltak Genfben. A gróf még mindig abban a vérmes reményben él, hogy az orleans-ok restaurálásának nagy napja még eljövendő s minden követ megmozgat, mi által céljait elérni véli.

Brüsszel, ápril 14. Egy számos tagból álló bizottság alakult itt Conti vezetése mellett, melynek főadata, ha lehetséges, a napoleonidákat a császárságba visszahelyezni.

Konstantinápoly, ápril 15. Oroszország egész erejével agít a mellett, hogy Rumánia abba a status quo-ba helyeztessék vissza, mint Cuza fejedelem alatt volt.

Konstantinápoly, ápril 15. A tárgyalások Rumánia ügyében az itteni és a szetpétervári udvar között befejeztettek. Rumánia két kajkamicsra fog fölősztatni. Oroszország e tervbe beleegyezett.

NAPI HIREK.

— Az erdélyi ref. főegyháztanács vasárnap megnyílt népes gyűlésében a következő tanárokat választá meg: a kolozsvári tanodához Jancsák Lajost (minden szavazattal); a sz.-udvarhelyihez Szakács Mózes, a szászvárosihoz Dózsa Dénest. Az egyházi főhatóságok szervezése fölötti vita tegnap vette kezdetét.

— A helybeli ref. főtanoda nyomdájára, melyet kiadónk tart haszonbérben, szombaton, illetőleg vasárnap szép ünnepély színhelye volt. Kiadónk ugyanis lapunk számára egy új és valóban mesteri gyorssajtót hozatott, melynek keresztelési ünnepélyét ulti meg a főtanodai tanári kar, több irodalmi egyéniség, a tulajdonos és a nyomdai személyzet. A fölkoszorozott sajtó mellett — melynek első munkája a „Kelet“ múlt száma volt — a keresztapai tisztet e lapok szerkesztője vitte s az összegyűlt társaság kedélyes áldomásokkal mondott és viszhangoztatott Stein Jánosra, a keresztapára, a nyomdászokra, a nyomdára, a gépre stb. A tulajdonképi keresztelési lakoma másnap délután még fokozottabb jó kedvvel folyt le, s a vendégek üdvözlő költemények és a „Kelet“ egy-egy diszpóndányát vitték el magukkal a Béla-gép keresztelőlőjéről.

— **Köszönetnyilatkozat.** T. Mátrai Ernő úr „A Philosophia Chrestomathieja“ című művének imént megjelent első füzetéből 15 ajándékpéldányt küldött alólírotnak a végül, hogy azokat a gymnasiumnak philosophiával foglalkozó „értelmes, de szegény“ növendékei között kiosszam. A kívánat örömmel teljesített. Fogadja benső köszönetemet becses küldeményeért, s adja az ég, hogy fölébressze növendékeinkben a figyelmet azon tudomány iránt, melynek egyik jeles művelőjét kegyedben tisztelni szerencsém van. Kolozsvárt, ápril 17. 1871. Várady Móricz, főgymnasium-igazgató.

— **Az országos honvédegyülés** f. évi május hó 7-én lesz, miről egyelőre a t. honvédegyület értesítettnek, a meghívók e hó 16-án küldetnek szét. — A központi választmány jövet-meneti díj leszállítása iránt az illető vasuti igazgatóságokat megkereste és kedvező eredményt remél; az igazolvány küllellékei a meghívó levelekben foglalvák. Dulovics Ernő, a központi választmány főjegyzője.

— A „magyar leánykérő“ czime egy új eredeti népszínműnek, melynek szövegét Bográd Alajos írta, a kolozsvári nemzeti színház tagja, zenéjét pedig részben összeállította, s részben eredetileg szerkeszté Horváth Gyula. A színműbe 50 magyar népdal van beszöve s kíváncsiak vagyunk előadására mert leghíresebb népszínműveink is csak 8-10 népdalt foglalnak magokban.

— **Graef honvédtábornok** jelenlétében e hó 13-án Nagy-Szeben mellett a honvédek golyószórókkal kísérleteket tettek.

— **Zászló szentelés.** A 27-ik honvédzászlóalj zászlója május hó 7-én fog felszenteltetni Maros-Vásárhelyt, mely ünnepélyre mindazok meghívataak, kik a székely nemzet hazaszeretét és a koronás fejedelem iránti hűségüket kitüntető szertartáson jelen lenni kívánnak.

— **Kisegítő-pénztár** van alakulóban Maros-Ludason. A ki ezen egyetben részt venni óhajt, az aláírhat szerkesztőségünkben részvényt. A tagok alapítók, ha egyszerre 100 frtot fizetnek be s részvényesek, ha 5 frtot és havonként 50 krt. fizetnek be.

— **Kolozsvárról** Pestre nagy kéjvonat indul a pünkösti ünnepeken. A menet-árak rendkívül olcsók, a kényelem lehetőleg a legnagyobb lesz, a rendezők Pesten lakásokról s színházi jegyekről, valamint a közönséget a fővárosban kalauzoló cicéronékról a legnagyobb figyelemmel gondoskodnak. Egy szóval elkövetnek mindent, hogy a tavalyi kolozsvár-nagyvárad kirándulás kellemetlenségei által

tal közönségünkben a kéjvonatok iránt keltett balvéleményt feledtessék. Bővebben közelebbről.

— **Értesítés.** Alólírt vezérügynökségnek van szerencséje jelenteni, hogy Papp Gyula ur, a Victoria biztosító társaság erdélyi főfelügyelőjévé nevezetett ki. Kelt Kolozsvárt, 1871. ápril 15. A Victoria biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt. Köv. Szász.

— A „Természet“ című népszerű tudományos folyóirat, melyet Berecz Antal pesti tanár igen ügyesen szerkeszt, szép mellékletekkel szokott olvasóinak kedveskedni. Április 15-iki száma egy „hold-udvar“ rajzát adja, mely Pesten Hord s Bech könyvnyomdájában készült és sikerültnek mondható.

— **Egy hazánkfi a tengerentúlról.** Tóth György hazánkfi, ki a forradalom óta San Prairie-ben Északamérika Wisconsin államában farmer, e napokban érkezett Pestre. Ut leginkább azon vágy vezényelte hazájába, hogy itt a legtekélyesebb amerikai gépeket meghonosítsa s így a hazai gazdaság és ipar fejlesztésére hathasson.

— A „Reform“ utóbbi száma Türr tábornoktól egy nagyobb tanulmány közlését kezdi meg „Ausztia-Magyarország és Oroszország“ cím alatt. A tanulmány külön röpiratban is meg fog jelenni mind magyar, mind német nyelven.

— **A színházról.** Ma adatik Felekyné föléptével „Howard Katalin“, csütörtökön „A szép marquisnő“ s „Egyik olyan mint a másik“, e hó vége felé Felekyné jutalomjátékául „Stuart Mária“ kerül színpadra, Schiller klasszikus tragédiája, mely színpadunkon évek óta nem volt látható. A színházról szólván, meg kell emlékesen emlékeznünk még a vasárnapi előadásról is. „Az erdő szépe“ vendég művésznők és helybeli jobb erőink törekvése dacára majdnem megbukott, csak azért, mert egyik színész semmiképen sem tudta felette nagy szerepét; folytonosan nyelvtani hibákkal döcögött a párbeszédben, sőt egyszer egy párbeszédnek azzal vetett véget, hogy az egyik szereplőt elküldötte, mi az adott körülmények közt a legesélyesebb volt; a drámaturgot is illeti a megróvás, a mennyiben az utolsó nagy monologot, mely a születés és az arisztokrácia kibéküléséről szól, egyszerűen elhagyta, mi által a darab egészen elmosódottan végződik s taps helyett a közönség hidegen távozott. Guy-Chatel marquis-e volt ez érdem.

— **Kautschuk és babona.** A kautschukot sok mindenfélre szokták, Kalkuttában pedig még babona ellen is felhasználni. Ugyanis: a kormány vízvezetékét készítették, hogy az iszapos és tisztátlan „szent Ganges-folyam nedve“ helyett a lakosoknak egészséges ivó vizük legyen. A hinduk azonban nem voltak rábirhatók, hogy azt használják, mert, — csövek és tömlők részben bőrből készítvék. A bőr tehénből való, a tehén pedig szent állat, tehát hindu logika szerint az általa érintett víz, tisztátlan. A kormány tehát kautschuk-csőveket rakatott le, s egy brahmin nem sokára valami iratokban azt is fölfedezte, hogy a jámbor ember nem vétkezik, ha szomját nem épen a Gangesből jöv, de kautschuk-csőveken folyó más vízzel oltja el; mindazáltal vallásos czélokra a Ganges vize föltétlen szükséges.

— **Napoleon környezetéből.** Mint angol lapok írják, Napoleon ex-császár Roma mellett a Mills-villát 600,000 frankon eladta. Chislehurstben a császár egy hét óta nem mutatta magát nyilvánosan és számos ember, kik az utóbbi időben azért vándoroltak ide, hogy a bukott felséget láthassák, távozni volt kénytelen, a nélkül, hogy vágyuk teljesült volna. Hír szerint a zord északi szelek, melyek az utóbbi időben ott dühöngtek, tartják vissza a császárt lakában.

— **Venus bolygó** minden században két ízben foglal el oly állást, hogy az a napkorong előtt lévén, kerek árnyékot vet a napra. E tűneményt a csillagászatban átmenetnek nevezik. A legutolsó átmenet volt 1769-iki június 3-án. E században a két átmenet lesz: 1874-iki december 8-án és 1882-iki december 6-án. A németek és oroszok e tűnemény észlelése végett egyesültek és az első gyűlés Berlinben március 31-én tartatott. Eddig az álláspontok megválasztása képezte a tanácskozmány tárgyát. Négy álláspont választatott: Kelet-Ázsia, Kerguel s Auckland-szigetek, továbbá egy pont Teheran s Mascat között. Eddig 15,975 tallérnyi költség tétetett eszközök előállítására.

— **Nagyszerű vasut.** Peruban most nyílt meg egy nagyszerű vasut, mely a világ összes vasutai közt technikai tekintetben a legnevezetesebbek közé tartozik. E vasut Mellendo mellől indul ki a tengerparton Arequipa fensíkig 106 (23 földrajzi mértföld) angol mértföldön 7600 lábnyi magasságig emelkedik. A világ minden tájáról egyesültek a mérnökök azon technikai nehézségek legyőzésére, melyeket a hegység számos hasadásaival és a sivatag homoktorlaszaival az építkezés elé gördített.

— **Necrológ** Dósa György és neje: Gyarmathi Róza maguk — úgy gyermekeik: Emma és Lenka nevűben megismerodott szívvel jelentik a szerető fiú és testvér Dós a Gézának élete 25-ik évében, folyó év április 12-én este történt gyászos kimúltát. Hült tetemei, folyó hó 14-én d. u. 4 ó. fogtak M.-Vásárhelyt n.-sz.-király-utca 263. szám alatti szállásáról a helyéltitűek helyi sarkertjébe örök nyugalomra helyezni. Béke fedezze porait!

Magyar színészet.

(sz.) A színházi ünnepek még sem végződtek be. Felekyné, Munkácsi Flóra asszony, ünnepelt vendégünk folytatja azokat.

Már kétszer volt alkalmunk tanulmányfejlesztette művészetében gyönyörködni s még több élvezetes estére van kilátásunk, melyek folytán t. művésznők különböző oldalokról kívánja tehetségét a kolozsvári közönségnek bemutatni.

Első ízben szombaton lépett föl, mint már jelzők, Lecouvreur Adrienneben tökéletesen telt színház előtt. A közönség a művésznőt kiléptekor s azután is minden hatásos jeleneténél zajosan és többször hívta ki.

Az előadás maga Felekyné illetőleg teljesen sikert mutatott föl. Az első felvonás — talán a következőkre tartván föl erejét, talán magának az expositiónak vontatottsága miatt — kevésbé gyakorolt gyűjtő hatást, míg a következő felvonások fokozatos emelkedést mutattak s a közönség tetszése az elragadtatásba csapott át.

Lehetnek, kik a t. vendég művészetének tetőpontját a végjelenetben találák, mi azonban inkább a nagy szavalási jelenetre szavazunk; nem tudjuk tagadni a művészileg kiszámított hatás nagyságát, melyet a haldoklás kinjai a nézőkre tagadhatlanul tevének, de nekünk mintha az alkalmazott színek kissé erősek lettek volna, mert a szem és száj-rándulás lehet a valódi méreg hatása, de a költészet a valódi bűvös lepellet födi be, míg ellenben, midőn Adrienne a hercegnő szemébe vágja a pirulni nem tudást: a színész oly művészi hűvel, oly elragadó költői valódisággal adta a színésznőt, hogy az elámulás önkénytelenül tört ki a nézőség ajakáról.

De nem lehet föladatunk minden egyes kimagasló mozzanatot méltatni Felekyné játékában, mert akkor az előadás többi részleteiről szót sem ejthetnénk, pedig meg kell emlékeznünk Kassaynéról (Bouillon hgné) és Mátrairól (Michonet). Amannak előnyei és gyöngéi egyként kiűntek ez estén, mert míg szövegletes mozdulatai, s néhol játéka a palotából kirittak, viszont szenvedélyes heve, például a paviloni jelenetben, Adriennel, vagy a nagy szavalási jelenet fölkiáltásában (Gyalázat!) valódi viszhangot keltett az ember szívében (a vendég ki is vezette magával egyik kihívás alkalmával), sőt egy finom vonást is jól lált el, midőn az abbnak jutalmat ígér. A kaczér biztatást való művészzel adta itt vissza. Nem hagyhatjuk azonban megrovás nélkül gyakori suttogásait, melyek sokszor ismételve modorra válnak s csak nagy ritkán s helyén alkalmazva emelik a játék hatását.

Mátrai majdnem egészen elejté a „jó öreg“ Michonet szerepét s mégis figyelmet érdemelt. Egy szenvedélyes „Geck“-et csinált belőle, a szeretetre méltó jó szívű „platonius“ helyett; de tisztán föl való ismerhető játéka az igyekezet, tanulmány s ha nem is alakít jól, de már alakított, s ez egy fiatal színésznő sokat jelent. Csak kitartás.

Kovács Gyula igen kedvetlenül, Erdélyi igen közönséges modorában játszott.

A második est az Erdő szépe-e volt. Lapunk szűk tere nem engedi meg a részletezést, így csak annyit említhetünk, hogy a közönség lelkesedése, melylyel a vendéget fogadta, ha lehet, még a tegnapiénál nagyobb való. És nem is hiában!

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi kereskedelmi és hitelbank (Maros-Vásárhelyt) első üzletéve.

(Vége.)

Ekép, tisztelt közgyűlés, fennebbiek szerint 5% kamatban 8,923 frt 61 kr. felülősztalékban 16,076 frt 39 kr. összesen 25,000 frt — kr. levén a részvényesek között kiosztandó, a kibocsátott 2,500 darab részvény mindenikére 1870-dik évi osztalékul 10 o. é. esik, mi is 80 o. é. frt befizetés után a fennebb kimutatott befizetési határidők tekintetbe vételével, kerek számban évi 14 százaléknak felel meg.

Ajánljuk a t. közgyűlésnek ez indítványunknak a tárgysorozat rendén elfogadását, s előző üzleti jelentésünknek helybenhagyó tudomásul vételét.

A közgyűlés ez üzleti jelentést öröndetes és helybenhagyó tudomásul vette s áttért a napirend második tárgyára a számadás vizsgáló bizottmány jelentésére, melyből szintén örömmel vett tudomást a számadások szabatos és rendszeres voltáról s egyhangulag helybenhagyván a tisztanyeremény felosztására nézve tett választmányi ajánlatot, a választmányt az 1870. évi számadások terhe alól feloldozta,

B. Kemény Geiza az összes igazgatók nevében lemondván, olvastatott a választmány azon indítványa, hogy az eddig megszabott 10 igazgató helyett 12 választás-sék, mi hasonlókép elfogadtatván, titkos szavazással csaknem egyhangulag megválasztattak igazgatóul Baruch Adolf, Macskásy Ferencz, Ilyés István, B. Huszár Károly, Shuller Dániel, Gr. Teleky Sámuel, gróf Teleky Domokos közező, Dr. Csiki József, B. Kemény Geiza, B. Kemény Kálmán, Meiszner József és Bucher Miksa.

Az 1870-ik évi számadás vizsgáló bizottmányban egyhangulag megválasztattak: B. Apzr Károly, L. Bálint Dénes, Shuller Dániel, póttagul Horváth Gáspár.

A közgyűlés még egyhangulag köszönetet szavazott az 1870. évi igazgató választmányának sikerdús működésért s azon részvényeseknek kik az intézet érdekeit anyagiilag is elősegítették; — elismerést a titkárnak az ügyletek vezetésében tanusított tapintatos és erélyes eljárásáért, s az összes hivatalnokoknak pontos és fáradhatatlan működésükért; — magáévá tette a választmány ajánlatát egy hivatalnok nyugdíj-alap alkotása iránt — s délutáni 1 órákról két órára együtlét után szétoszlott.

Valóban öröndetes tény, hogy ez ifjú pénzintézet már első üzletéve folytán is ily fényes tanubizonyságát adá életképeségének, mi mig egyfelől azt tanusítja, hogy valódi életszükségnek felel meg, másfelől jó bizonyítványul szolgál az üzlet vezetőinek is.

Csak kitartás.

— 1.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Apr. 15-én 5% Metalliques 100 frt 58.90. Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68.50. 1860. Kölcsön 96. —. Bankrészvény 732. Hitelintézeti részvény 200. frt. 96.40. London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/2. kr. 125.20. Ezüst 122.50. Cs. kir. arany 5.98. Napoleondor 9.96.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.70. Temesi 76.75. Erdélyi 74.75. Horváthországi 83.50.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Beküldetett.

6

A ház- és gazdaság-tulajdonosoknak a jelen időnyben, midőn a gabonások és raktárak a terményekkel és téli készletekkel telve, nem ajánlhatjuk elég melegen a valódi szabadalmazott Arcanumot, a pat-

kányok, házi és mezei egerek, vakondok és sváb-bogarak biztos kiirtására, mely Kolozsvárról csakis Folly és Huflesz, Marosvásárhelyről csakis Fogarasy J. D. uraknál kapható, nagy doboz 1 frt. kis doboz 80 kr., miután a kártékony állatok mindig fölhalálják a készleteket a há-

zakban és elpusztítják. A fentjelzett Arcanumért kezeskedünk, mert teljes 19 éven át ezer és ezerszer kipróbáltattott. Mindenki tehát a legbiztosabban teheti a kis kiadást, a nélkül, hogy csalódtástól félhetne, a mi ilyeszerű, a kereskedelembe csempészett más áruknál gyakran előfordul.

(58)

(11-22)

Duha Kristóf

fehérnemű gyárában belközéputca 457. sz., felyálltatnak mindennemű fehérneműek megvarratatása; hol is egy kitűnő szakképzett bécsi szabász nő van alkalmazva; és így a megrendelések gyors és jutányos árban teljesítenek.

RAKTÁROMBAN dús választásban kaphatók: **rumburgi-, hollandi-, creász-, bécsi házi vásznak, asztalnéműk, gazdasági ruhaszövetek, több ezer rőf (schifon) angol vászon zsebkendő, férfi és női fehérnemű** legnagyobb választékban, **kötő-, varró özérna.** Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek.

A nagy érdemű t. közönség szíves pártfogására ajánlja magát

DUHA KRISTÓF,
fehérnemű gyáros.

Ápril 1-én török sorsjegyek, ápril 15-én 1864-diki, május elsején braunschweigiak, május 15-én magyar sorsjegyek, június 1-én 1864-diki, 1839., török sorsjegyek, június 1-én meiningeni, aug. 1-én török, braunschweigi sorsjegyek.

A legjobbat és legajánlatraméltóbbat nyújtja

(107)

Az általunk rendezett

(4-6)

Sorsjegytársaság

A) 52 db. sorsjegyre,

melyek a legnagyobb nyereményekkel és évenként 23 húzással bírnak.

Ez áll a következő sorsjegyekből:

5 db. 100 frtos magyar	díjsorsjegyből főnyeremény	250,000, 200,000 forint.
1 db. 1/2 1839-diki Rothschild	"	300,000, 280,000 forint.
20 db. braunschweigi 20 talléros	"	80,000, 50,000 tallér
5 db. 100 frtos 1864-diki	"	220,000, 200,000 forint.
1 db. 400 frankos török	"	600,000, 300,000 frank.
20 db. szász-meiningeni	"	40,000 forint.

tehát majdnem minden hónapra 2-3 húzás esik.

Továbbá rendezünk sorsjegytársaságot:

B) 20 db. 3% 400 frankos török sorsjegyekre évenként 6 húzással főnyeremény 600,000 frank, legkisebb nyerő 40 frank aranyban és 1 db. 1/2 1839-iki Rothschild-sorsjegy.

C) 20 db. 100 frtos magyar díjsorsjegyekre, főnyeremény 250,000 200,000, frt stb. adómentes, havonként 6 frtos részletekben. Az első 6 forintos részlet lefizetésével mindenki, a 20 részvevő mindegyike, egy részletjegyet kap, melyen mindazon sorsjegyek foglalvák, melyeknek nyerőiből a reá eső részt megkapja; a részletek letételével neki pedig:

A) 1 db. 50 frtos magyar sorsjegy, 1 braunschweigi, 1 szászmeiningeni és egy részletjegy az 1839-diki Rothschild-sorsjegyről.

B) 1 db. 400 frankos török sorsjegy, kamatai évenként 12 frank aranyban és egy részletjegy az 1839-iki Rothschild-sorsjegyről.

C) 1 db. 100 frtos magyar díjsorsjegy eredetiben kézbesítetik.

Mindenki egyenként minden egyes társaságba beléphet — Húzás jegyzékek minden húzás után ingyen küldetnek. — Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan teljesítenek.

Magaziner és Sterk

váltóháza Pesten, Deák Ferencz-utca 7-dik szám.

Aug. 15. magyar sorsjegyek, sept. 1-én 1864-diki, okt. 1-én török, nov. 1-én braunschweigi, meiningeni, nov. 15-én magyar, decz. 1-én török, 1864-diki, febr. 1-én török, braunschweigi, febr. 15-én magyar, márczius 1-én 1864-diki, meiningeni sorsjegyek.

134

3-6

Lak-változtatás.

Alólírotnak jelenlegi állandó la-

kása középútcza **461 számú** Hintz-volt dr. Barra-féle házban az 1-ső emeletben vagyon.

FISCHER, orvostudor.

MOLL A. SEIDLITZ-PORA.

Központi szállítási rakhely a „Golyához” címzett gyógyszer-tár Bécsben.

Óvás: Tapasztalván, hogy az enyéimnek szóról szóra után-nyomott, sőt a közönség ámitása végett hamisított név-aláírással ellátott használati utasítványokkal árutatnak Seidlitz-porok, s evégett a kül-alak hasonlatosságánál fogva saját gyártmányommal könnyen felcserélhetetnek, ezen hamisítványok vásárlásától azon megjegyzéssel óvok mindenkit, miszerint: „az általam készített Seidlitz-por minden katalyája hasonló készítményektől megkülönböztetésül saját védjegyem és aláírással van ellátva.

Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 1 frt. Használati utasítás minden nyelven.

E porok rendkívül s a legelterjedtebb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; mint azt sok ezer a császári birodalom minden részéből kezeinkhez küldött hálá-iratok a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzített szorulás-soknál, emésztetlenség, gyomorhővél, továbbá göresök, vese és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta fűfűzés, vértolulás, csúszos fogfájdalomnál, végül hysteriára, bűkőrra és huzamos hányásra-hajlamlánál a legjobb sikerrel alkalmaztatnak, s a legtartósabb gyógyhatást eredményezték.

Valódi minőségben kapható:

Kolozsvárrt: Binder K., Wolff J., dr. Hintz György és Engel J. gyógytáráiban és **Karváz József** kereskedésében.

Dézsen: Krémer Samu.

Déván: Lengyel Gergely, gyógyszer.

Besztereczen: Szongott György.

Brassóban: Jekelius Nándor, gy. Schneider F., Eremias Döme.

Maros-Vásárhelyt: Bucher M.

N-Szebenben: Müller K. gyógyszer, Sill Mihály.

Kőhalmon: Nagelschmied öv.

Krassóban: Bártok Sándor.

M-Ujvárrt: Ujváry Sándor gyó ysz.

N-Váradon: Janky Antal, Kiss Samu.

Szegesvárrt: Teutsch J. B.

Szászsebes: Binder F., gyógyszer.

Szászváros: Spech Gusztáv, gyógyszer.

Szerdahelyt: Schimert F., gyógyszer.

Zilahon: Harmath S. F.

A fennebbi cégeknél létezik még ezen kívül:

A norvégiai Bergen városból való legtisztább és leghatályosabb

valódi Dorsch-halmájzsir-olaj.

Ára egy üvegnek 1 frt.

Minden üveg, más halmájzsir-olaj-fajtól leendő megkülönböztetés végett védjeggyel van ellátva. A valódi Dorsch-halmájzsir-olaj mell és tüdő-bajoknál, scrophulus és rachitis betegségekben legjobb gyógyhatással van; meggyógyítja a legelidűltebb köszvény- és csúzbajokat, valamint az időszaki bőrkütegeket. Ezen legtisztább és leghatályosabb halmájzsir-olaj faj a Dorsch-halaknak legmondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által nyeretik, és általában semmi vegytani kezelés alá nem vonatik, hanem a bepecsételt eredeti üvegekben lévő folyadék épen és ugyanazon állapotban van, mint az közvetlenül a természet által nyújtott.

MOLL A., gyógyszerész és vegyész Bécsben.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Van szerencsénk tudatni, miszerint f. év április 24-kén a **caucsaí piacton**

Karváz József és Gyula

ezég alatt egy szállítmány-, bizomány- és termény-üzletet nyitunk.

Fennjegyzett ezég elvállal:

1. Mindenféle szállításokat a Szilágyságba és onnan bármely irányba.
2. Nagyobb szállítmányoknál egyezményre lép és a díjt a legjutányosabbra szabja. (130) (6-*)
3. Előlegez jóság és terményre csekély díj mellett.
4. Bevesz és elad bizomány-kép, vagy készpénz ellen minden termény és árucikkeket.

Pontos szolgálat biztosítatik.

Czég változás.

Alólírott bátorkodom mély tisztelettel jelenteni, miszerint az eddig

WEISZ és HELLEI

czég alatt fenállott fűszer-, anyag-, festék-, norinbergi-, rövid és gyapot áruk kereskedést a nagy-piacz soron (mészárszék mellett) átvetem, és azt ezentúl (108) (4-*)

WEISZ IZSA

törvényesen bejegyzett czégem alatt tovább vezetendem.

Midőn az eddig főnállott üzlet iránt tanusított bizalomért, a nagy érdemű közönségnek mély köszönetünket kifejezem, bátorkodom üzletemet a t. cz. közönség becses pártolásába továbbra is ajánlani, s biztosítom, hogy fő-törekvésem oda fordítandom, hogy jó minőségű áruk olcsó és pontos kiszolgáltatása által t. bizalmukat megnyerhetni szerencsés legyek.

Mély tisztelettel maradván:

WEISZ IZSA.

136

1-3

Marosujváron

kapható 3000 dr. alexandriai muskotály, 7100 dr. trámini és 7200 dr. baka-tor síkvevő; az alexan-

driai muskotálynak 1000-e 12 fr. o. é. a többinek 5 frt. o. é. Utóposta Felvincz.

FODOR GYÖRCY,
borász.

STEIN JÁNOS kiadásában Kolozsvárrt megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR POLGÁRI

TÖRVÉNYKEZESI RENDTARTÁS.

(1868. LIV. törvényezikk.)

Felvilágosító és utasító jegyzetekkel kísérte GROISZ GUSZTÁV, jogtudor, a kolozsvári m. kir. jogakademián a büntetőjog és a polgári törvénykezés ny. r. tanára, a bírói és jogtörténelmi államvizsgálati bizottságok tagja.

Nagy 8-rét, 659 lap. Ára fűzve 5 frt., diszes vászonkötésben 5 frt 70 kr.

Van szerencsém egyszersmind e mű előfizetőit értesíteni, hogy helybeli könyvkötő Hantz György ur különösen diszes táblákat készítvén, a most már teljes munkát nála aránylag olcsó árért (70—80 kr.) izlésteljesen bekötethetik. Minta-példányok megtekinthetők, úgy alólírott könyvkereskedésében, mint említett könyvkötő urnál is.

Teljes tisztelettel:

STEIN JÁNOS.

Ugyan csak

Kolozsvárrt **Stein J. Pesten Mach és Stein** könyvkereskedésében kapható:

Az 1870 — 71-diki

Porosz—Franczia háboru.

Politikai és katonai szempontból előadja RÜSTOW V.

Hadi térképekkel és tervekkel. I. füzet. Ára 1 frt 20 kr. o. ért.

1849 — 1866.

Adalékok a kényuralom ellenes mozgalmak történetéhez.

Az Asbóth-család irataiból. Ára 1 frt 60 kr.